

Zgodaj začne žgati, kar kopriva če postati.

Iz življenja T. S. povzel V. Jagodič.

Bilo je klavrnega jesenskega večera, menda ravno na petek, ko je Tone Skok prijoval na svet. Trdovratno je mižal in na vse grlo se je drl, da so ga čuli na drugi konec vasi. Ko pa so ga okopali in pošteno umili, se je za silo potolažil.

Prav takrat se je vrnil z dela njegov oče, ki je bil zaposlen v tvornici. Že od daleč je čul vpitje in takoj uganil, da joka njegov sin. Lice se mu je raztegnilo od samega veselja in ko je stal ob zibki, je ves zadovoljen rekel: »No, junak nebogljeni, pa smo te vendar dočakali.« Prekipevajoč veselja je kar obmolknil in se zagledal v svojega sinčka, majhnega črvička. »Šel bo v šolo, velik bo postal in nekoč, ko bova že stara z materjo, naju bo vzel k sebi in nadležna leta bova preživela v miru.« Tako je mislil natihoma in bil vesel.

Krstili so ga za Toneta. Pri krstini so ga pili in se ga tudi napili: toda Tonetovemu zdravju to ni prav nič koristilo. Nasprotno, ker so premalo pazili nanj, se jim je že med potjo od gostilne do doma prehladil in kmalu bi bil umrl, da ga ni varoval njegov patron.

Tone je rasel. Ko je že sam stal na nogah in jo je lahko ubral na cesto, če so bila vrata odprta, ker tako velik še ni bil, da bi dosegel kljuko, se je igral s svojimi tovariši. Iz prahu, kamnov in vode je zidal hiše in jokal, če so mu jih podrli. Oblačila ga je mati, ker sam še ni poznal gumbov in hlačnic. Kazalec na roki je imel ves oguljen, ker ga je neprestano držal v ustih. Mamini opomini in svarila niso nič zalegla. Kazalec je bil njegov, pa konec besedi. Stara navada. Pa Tone je bil tudi trmast.

Očeta je utrujalo težko delo; vendarle je bil, kadar se je vrnil domov, vesel malega sinka in postal koj boljše volje.

Prišel je tisti čas, ko je bil Tone prištet med abecedarje v šoli. Mati je bila vesela, prav tako oče. Kupili so mu tablico, kamenček in nahrbtnik, ki je bil skorajda večji od Toneta. Poredneži so mu zato nagajali in vpili za njim: »Nahrbtnik, kam pa s Tonetom!« Pa Tone se ni zmenil mnogo zanje. Z bratom sta hodila skupaj v šolo in se tudi pridno učila; Tone še bolj ko brat Peter, ki je bil za dve leti starejši od njega.

Minilo je leto in Tone je prinesel iz šole odlično spričevalo. Vesela sta ga bila oče in mati. Deček je vrgel knjige v kot, kajti pričele so se počitnice. Igral se je z otroki, jedel in spal.

Očeta in mater pa so mučile skrbi. Prihranila sta si toliko, da sta se odločila sezidati svojo hišo in jo postaviti na breg, zunaj vasi.

»Bodo otroci vsaj nekoč imeli lastno streho,« si je mislil in trdno sklenil, da se zidanja čimprej loti.

Minile so počitnice. Tone in Peter sta iznova poiskala knjige in se napotila v šolo. Dnevi in tedni so hiteli. Spet je minilo leto. Na bregu za vasjo je stala nova hiša.

Ko je pa prišel Tone v tretji razred, se je mahoma spremenil. Mati ga je mnogokrat povpraševala, kaj mu je; toda Tone je običajno odgovarjal: »Saj ni nič.« Mati je često mislila, da je bolan in mu postregla z marsičem, in sicer tako, da oče tega ni vedel.

V resnici je bilo pa tako: Tone se je v šoli ločil od pridnih in se pridružil lenim sošolcem, ki so ga bili seveda veseli, češ, pa naj nam kdo kaj reče, saj smo sami vrli fantje, ko imamo v svoji sredi celo odličnjake!

Toneta so vabili s seboj na razne indijanske in robinzonske pohode. In res se je izmuznil novi pajdaš od doma, kadar je le mogel, največkrat pa takrat, ko ni bilo očeta doma in ko je mati delala na polju. Jeseni so kradli jabolka, pozimi so trgali čevlje na vaškem ribniku in nagajali otrokom pri san-kanju, spomladi pa so se spravljali nad češnje in lovili ptiče. Vse so delali spretno, tako da ni vedel za to nihče, ne oče, ne mati in ne učiteljica.

Nekoč je sedel v šoli Tone silno zamišljen. Učiteljica ga nenadoma pokliče. Tone ni čul in je kar obsedel. Šele, ko ga je sunil tovariš od zadaj v hrbet, se je zganil, da ga je kar kvišku pognalo.

»Vidiš, zamišljen si, pa ne veš, kje smo ostali,« ga je lepo posvarila gospodična. Toneta je bilo sram. Zardel je. Nič ni vedel.

»Ali imaš kakega brata?« ga iznova vpraša.

Tone je zmeden in ne odgovori.

»Kajne, da ga imaš? V četrti razred hodi. Peter mu je ime, ali ne?«

Tone še vedno molči.

»Kajne, da je Peter?« mu polaga potrpežljiva gospodična besedo na jezik.

»Ne vem,« okleva Tone.

»No, boš pa vendarle vedel, kako se tvoj brat piše?«

»Ne vem,« ponovi Tone.

»Zakaj ne veš,« mu pogovarja učiteljica, da bi zganila njegovo trmo. »Ker mi ni še nikoli povedal; vprašal ga pa tudi nisem,« je zinil Tone, ne da bi kaj pomislil.

Ves razred je buknil v smeh. Tone se je skesano sesedel v klopi.

Gospodična učiteljica je bila potrpežljiva; stopila je k njemu in mu rekla kar najprijazneje: »Tone, ni prav, da si tako razmišljen. Lansko leto si bil pazljivejši in pridnejši. Če boš tak, letos ne bo odlike.«

Tone je molčal in pogledal skozi okno.

Spričevalo koncem leta ni bilo odlično.

Oče ga je pogledal z mračnim čelom, rekel pa ni nič. Tone pa je vedel, da ni storil veselja svojemu očetu. Pokesal se je malo, pa je na vse to brž pozabil.

Vse počitnice je malodane preživel s svojimi tovariši. Lovili so ribe v potoku, vlekli vaškega čuvaja za nos in nastavljali ptičem. Šli so tudi v gozd. Sosedov Miha je vedel za stara votla drevesa, ki so v njih gnezdele sove.

»Pst,« pravi Miha nekoč, ko so se bližali votlemu drevesu, obenem položi prst na usta in reče: »Tamle zgoraj, pogledjte, v tistile luknji je prav gotovo čuk. Tone, zlezi na drevo in privleci ga na dan. Samo previden bodi, da ga ne splašiš.« Tone se je obotavljal.

»Bojiš se,« so mu kriknili vsi posmehljivo.

»Pa se ne,« je odvrnil moško Tone, šel k drevesu in pričel previdno plezati nanj. Že je bil pri luknji, ko se ga poloti vznemirjenost.

»Rokav zavihaj, da boš globlje segel.« mu zavpije Miha.

Tone uboga, zaviha rokav in seže v luknjo.

»Au!« zakriči nenadoma, hitro potegne roko iz luknje in zaluča nekaj po zraku. V tistem hipu se je opazila vijugasta črta in je nekaj padlo v travo. Tako se je ustrašil Tone, da sam ni vedel, kdaj je prilezel z drevesa. Ves se je tresel od strahu. Miha se mu je pa smejal.

Od takrat ga ni nihče več pripravil, da bi še kdaj zavihal rokav in stikal za čuki; kljub temu je bil zaupen prijatelj Mihov.

Miha je bil sosedov sin. Oče se mu je izselil v Ameriko, ko je bil še čisto majhen, mati se pa ni mogla dovolj brigati zanj, ker je morala delati po hišah. Tako se je fant čisto izpridil, ker ni imel nikogar, ki bi ga po potrebi temeljito našeškal, ali pa, ki bi mu dal dober nauk in svet. Učiteljev ni poslušal, župnika pa samo nekaj časa; toda pozneje, ko ga je nekoč pošteno stresel za lase, ker je kradel njegove hruške, si nista bila več dobra; toliko, da je zjutraj še k maši prišel. Bil je mnogo starejši od Toneta in ni več hodil v šolo. Da bi se učil kake obrti, mu pa tudi ni dišalo. Vedno je čakal, kdaj mu bo oče poslal denar, da pojde za njim v Ameriko.

»Tone, veš kaj, privoščiva si danes pečenko.« reče nekoč Miha Tonetu.

»Kje jo bova pa dobila?« vpraša Tone nezaupno.

»Nič ne skrbi, bom že jaz naredil, da bo kaj za pod zobe. Danes popoldne pridi v mežnarjevo hosto na ono stran hriba in me tam počakaj. Pekla in jedla bova, da bo kar veselje.«

»Sama?« je razmišljal Tone.

»Pa še Janeza in Jožeta pripelji s seboj, da nas bo več,« je prigovarjal Miha.

»In če nas mežnar dobi?«

»Ne skrbi za to. Njega gotovo ne bo v hosto. Cerkev popravljajo, pa mora biti poleg. Tudi meni so rekli, pa se mi ne ljubi.

Popoldne se je Tone izgovoril doma, da gre po gobe.

Ko je prišel na določeno mesto, sta ga že čakala Janez in Jože. Samo Mihe ni bilo od nikoder. Že so mislili, da jih je potegnil za nos, ko jo primaha z vrečo na hrbtu.

»Kje pa imaš pečenko?« ga vpraša Tone.

»Tule v vreči jo imam.« Obrnil je vrečo, stresel iz nje dve kuri z zavitima vratovoma in rekel: »Evo pečenke!«

Brž so ju oskubili, zakurili ogenj, in kmalu je zadišalo po pečenki. ko so pričeli z obiranjem, je Tone skromno pripomnil:

»Kaj za poplakniti nam manjka.«

»Uganil si,« je povzel Miha. »Bomo pa za to poskrbeli prihodnjič.«

(Konec prihodnjič.)

Mati in bolni sin.

»Ne vem, če še kdaj
bodo mi rože cvele,
ne vem, če še kdaj
bodo ptičke mi pele.
Nikoli več šel
ne bom v polje zeleno.
Oh, mamica, zame
je vse izgubljeno...«

Vsa dobra nad njim
se je mati sklonila,
in nove tolažbe
v srce mu nalila:
»Joj, sinko, te misli
so grenke, so črne.
Glej, blizu je majnik —
on zdravje ti vrne!«

Mirko Kunčič.